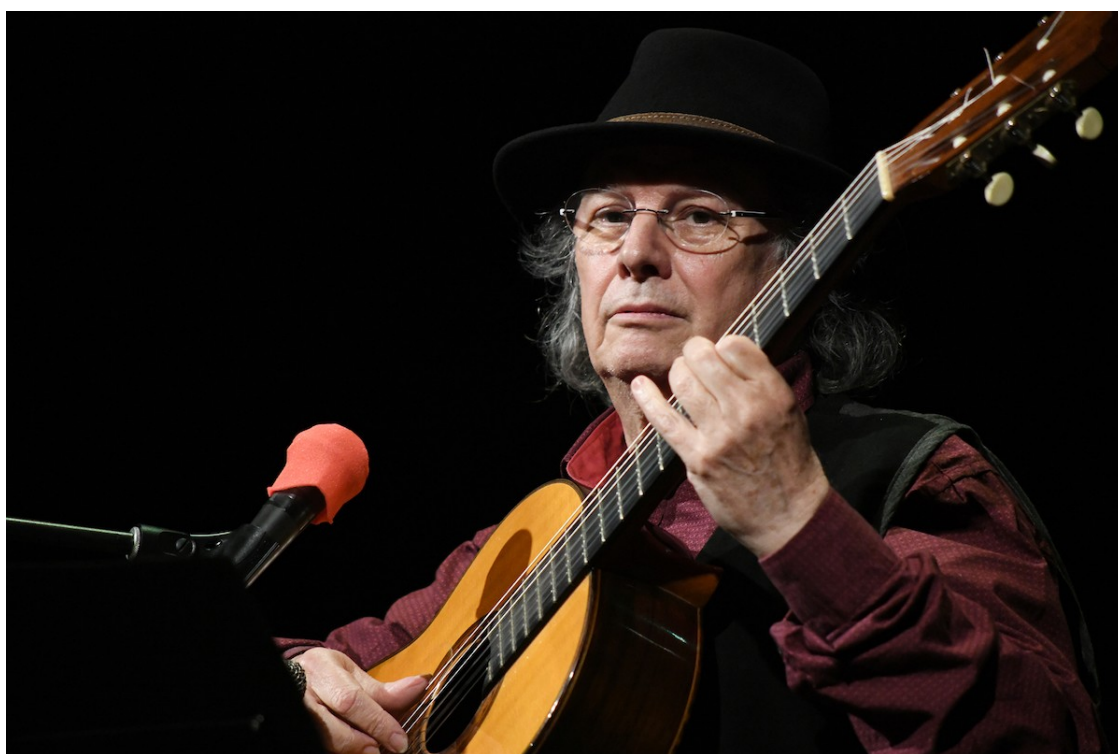

Toti Soler: «No tenir una etiqueta és un problema per al mercat, però per a mi és un orgull»

El guitarrista de Vilassar de Dalt publica avui el 37è disc: 'Fill de la fortuna' | A més, enguany se celebren 50 anys de 'Liebeslied'

Toti Soler | Juan Miguel Morales

Avui, **Toti Soler** (Vilassar de Dalt, 1949) publica el seu trenta-setè disc, *Fill de la fortuna* (Satélite K, 2022). Aquest nou treball, ideat poc abans de la pandèmia, manté el seu distintiu estil guitarrístic únic i cristal·lí i s'acompanya d'un ampli ventall de veus i tonades que complementen els arpegis i les melodies de la guitarra.

Després de tants anys darrere el micròfon tocant les sis cordes, el mateix autor ha dubtat en si tirar endavant aquest nou àlbum. "No sé si avui dia cal fer més discos, ja seran 37 al meu nom i se n'hi poden afegir més de quaranta com a *sideman*. Potser ja n'hi ha prou. En aquest cas, el vaig començar abans de la pandèmia i entremig he estat a punt de deixar-ho, però al final la confiança i la fidelitat del meu editor Enric Pedascoll i la meva revifalla pròpia m'han impulsat a acabar-lo."

La veritat és que no pot amagar amb orgull la nova 'paternitat' de la qual no estalvia detalls. "Estic enamorat de la veu jove i tan personal de **Sandra Bonillo**, que no tan sols canta un poema

de Clementina Arderiu i interpreta la traducció lliure de Marià Manent d'un poema xinès ("Al pati creix un arbre estrany"), sinó que aporta la lletra i veu al tema "Fugaç", que he musicat amb aires de lied de **Schubert** o **Schumann**. També hi ha una "Santa Espina" amb la veu lírica de **Rosa Mateu**, un poema de Sílvia Amigó que canta **Maria Vives** i un poema xinès amb veu de **Gemma Humet**, a més de la "Muixeranga" en clau instrumental i una versió de "Som" de **Raimon**."

I pel que fa a la cançó que dona títol al disc, "Fill de la fortuna", explica: "És una cançó gitana de Finlàndia. Vaig convidar el meu net perquè la cantés per respectar el sentit original. La tenia guardada des de feia anys, quan arreplegava tot tipus de gravacions en els meus viatges pel món. Així va ser com als setanta vaig descobrir les misterioses veus búlgares, quan aquí encara ningú no en sabia res. La cançó és una invitació a la vida senzilla envoltat dels que t'estimen, de manera que no crec que hi pugui haver una aspiració millor".

LA PETITA FESTA DE 50 ANYS

A més de la publicació d'aquest nou àlbum, **Toti Soler** també té un altre motiu de celebració: aquest mes, es compleixen 50 anys de la publicació de *Liebeslied* (Edigsa, 1972) -en aquell moment encara sota el nom de **Jordi Soler**-. Un disc que va ser fruit de la insistència i de l'admiració que el músic sentia pel seu pare **Jordi Soler Bachs**. Poc es podia imaginar en aquell moment que títols com "Petita festa" o "Em dius que el nostre amor" s'acabarien convertint en autèntics clàssics de la cançó popular al nostre país. L'obra suposa la primera incursió del gran guitarrista maresmenc en la faceta de cantautor i conté a més la primera versió en català d'una peça de **Leonard Cohen**, "Susanna". La recordem amb ell.

Des del seu cau baixempordanès, **Toti Soler** agraeix la visita d'aquell que amb admiració i respecte li reconeix la feina feta, encara que el pretext sigui parlar d'un disc que va publicar fa cinquanta anys i que figura entre els grans referents de la història musical del país. Ell preferiria esplaïar-se a l'entorn d'"El club de los genios modestos", una cançó que va començar amb **Jordi Sabatés** i que ara l'ha acabat en la seva memòria.

Accepta però que cada cosa tindrà el seu moment, i tot i que reconeix que remoure records, vivències i experiències li suposarà estar tot el dia trasbalsat, activa el retrovisor deixant clar que, lluny de cofoïsmes i ensabonades, la seva mirada porta incorporada l'autocrítica més severa. "Si hem de parlar dels meus discos amb un cert rigor hauríem de començar a comptar a partir dels anys 1978 i 1979, amb les gravacions de *Laia* i *Lonely Fire* del segell RCA. Tot el que vaig enregistrar abans ho considero una mena de work in progress, treballs gens reeixits i que, sincerament, no aguanto gaire. *El gat blanc* (Edigsa, 1973), per exemple, és un disc experimental, com si hagués gravat unes proves a l'estudi, i el d'*Om* (Edigsa, 1971) tres quartes parts dels mateix, és com un assaig amb improvisacions que no s'acaben mai. És cert que a *Desdesig* (Edigsa, 1977) hi ha alguns fragments molt bonics i té la frescor del directe gravat en l'ambient de la sala Zeleste, però poca cosa més", declara.

De sobte, una esclatxa de llum entra per la petita finestra de la sala i alguns detalls se salven de la crema: "Del disc d'*Om*, el tema "No ho sap ningú", i d'*El gat blanc* la idea de la "Sardana flamenca", que només és un esbós i que no és sardana ni flamenca, i "D'una manera silenciosa", que és molt divertit, però poca cosa més".

En aquest sentit, centrant-nos ja en el motiu de la trobada a partir del mig segle del *Liebeslied*, atribueix la gravació d'aquest a l'entestament del seu pare i al respecte i agraïment que sempre ha sentit cap a ell. "Jo m'estava formant com a músic, estudiava guitarra clàssica, tocava jazz i no era cantautor, però entre 1966 i 1969 el meu pare m'anava passant poemes dels seus amics perquè practiquéssim fent cançons. Ell, **Jordi Soler Bachs**, tocava la viola de gamba i el violoncel, i a part de fer cançons era metge i enginyer. El primer aparell d'electroencefalografia d'aquest país

el va fer ell", anota.

Toti Soler Foto: Arxiu Toti Soler

En paral·lel als propòsits i la voluntat del seu pare, però, aquell jove Jordi Soler tenia decidit volar per compte propi i no volia renunciar a les oportunitats que li apareixien. "El 1967 estava molt engrescat amb el grup **Brenner's Folk** i quan **Vytas Brenner**, un músic realment extraordinari, va marxar amb **Tony Ronald** vaig començar a fer duets amb **Jeanette** com a solista. Ens va fitxar la companyia Hispavox i ens va posar el nom aberrant de **Pic-Nic**, però la cosa semblava que funcionava. En aquell moment el director de la discogràfica, Rafael Trabucchelli, va escoltar les meves cançons, li van agradar i em va proposar de gravar un disc. Era una mica el so **Peter, Paul & Mary** i semblava que s'hi posaven de veritat perquè van llogar l'**Orquestra de RTVE**, tota una simfònica per a mi, amb 17 anys, i van publicar un senzill amb "Petita festa" i "Tot mentida". Al final, l'èxit inicial de **Pic-Nic** es va anar desinflant, **Jeannete** va marxar i el contracte amb el segell va passar a millor vida, com també es van esvaïr les ganes de seguir gravant les meves cançons. De fet, encara guardo les bases simfòniques d'un parell o tres de temes més als quals no vaig arribar a posar la meua part de guitarra i veu", exposa.

Video: <https://www.youtube.com/watch?v=rd55dcyjCSY>

Quan semblava el moment de fer un cop de cap i assumir la voluntat paterna, **Soler** va marxar a Londres per estudiar a l'Spanish Guitar Center i quan va tornar va centrar l'interès en l'estudi del flamenc, va dirigir musicalment el primer àlbum del *Dioptria* (Concèntric, 1969) de **Pau Riba**, juntament amb **Sabatés** i **Romà Escalas**, i poc després va marxar a Formentera, on va deixar també la seva empremta al nou projecte de **Riba**, *Jo, la donya i el gripau* (Edigsa, 1971). "El meu pare estava desesperat i insistia que havia de donar sortida a aquell material, però jo no volia mirar enrere, com deia **Miles Davis**. Li van proposar de retrobar-se amb el seu quintet acústic quan estava en plena transformació elèctrica i finalment ho van haver de fer amb **Freddie Hubbard**. Jo vaig pensar, sí senyor, aquesta és l'actitud, calia anar sempre endavant agradés

més o menys."

Finalment, però, va acabar cedint i la persistència del seu pare va obtenir el fruit desitjat. "L'amic i músic **Enric Gispert** ens va cedir la sala d'assaig del conjunt vocal **Ars Musicae**, un local situat al principi del carrer Gran de Gràcia, a Barcelona, i també la seva gravadora Revox. **Raimon** em va deixar la seva guitarra clàssica i **Pi de la Serra** l'acústica, que eren de més qualitat que les meves. Ens hi vam posar i ho vam gravar tot d'una tirada, una darrere l'altra. I quan vam acabar vaig dir al meu pare que en podia fer el que volgués, que jo no en volia saber res. Però tampoc voldria que això s'entengués malament..."

Tot i que el músic s'ho volia treure de sobre, cal subratllar que va ser gravat amb respecte i agraïment infinit al seu pare, que va ser el seu primer mestre i de qui va aprendre tot allò de bo com a músic i com a persona. "A través d'ell vaig copsar la rellevància de **Schumann, Liszt o Bach**; em va descobrir la complexitat de la música contemporània i em va ensenyar a jugar i experimentar amb les sonoritats electròniques. Les converses musicals a la sobretaula són records inoblidables." Al pare també li hauria fet il·lusió que toqués el llaüt a les trobades a l'**Ars Musicae** on poc després es va iniciar **Jordi Savall**, però ell no s'hi va engrescar: "La veritat és que sempre el tinc present i així ho vaig voler deixar explícit molts anys més tard al disc *Cançons* (To/ K. Industria Cultural, 2000), que no deixa de ser un homenatge on faig una revisió a bona part del repertori del *Liebeslied*", rememora.

Es tracta d'una revisió que, al mateix temps, també li va servir per regravar aquells temes amb prestacions tècniques que res tenien a veure amb la primera gravació. "Al disc original la guitarra se sent per un costat i la veu per l'altra perquè no hi ha cap mescla ni masterització. Va ser publicat tal com va ser gravat. I per aquest motiu vaig trobar totalment irrespectuós i impresentable que es fes una reedició sense demanar una autorització. Tot i que encara és del fons de catàleg d'Edigsa, la producció és absolutament nostra, del meu pare i meva, i som nosaltres els únics amb poder de decisió al respecte", afirma. A l'entorn de la propietat artística també destaca l'autoria de la portada: "Es tracta d'una preciosa il·lustració amb tinta xinesa de Joaquim Bartra, cosí del meu pare i arquitecte de Mataró, de la qual encara conservo l'original".

Aprofundint en el record al pare, **Toti Soler** també apunta que a l'àlbum *Petita festa* (K. Industria Cultural, 2018) la versió de la cançó "Liebeslied" que canta **Gemma Humet** està signada per **Jordi Soler Bachs**. "Alguns dels poemes que em passava, ell ja els havia musicat abans, com en el cas de "Petita festa". Però així com vam decidir que la meva versió d'aquest tema era millor, amb "Liebeslied" sempre he considerat que la bona era la seva, realment preciosa. La meva sona massa com **Simon & Garfunkel**", opina.

Video: <https://www.youtube.com/watch?v=IB7cwE-d4xl>

UN GUITARRISTA QUE CANTA

Quant a la seva pràctica com a creador de cançons i a la derivada que el converteix en cantautor, **Toti Soler** sembla que té molt clar quin és el seu lloc: "Soc un músic que de tant en tant canta. Soc conscient que no he tingut mai virtuts ni he tingut gaire veu, però sí que tinc sentiment. De vegades massa i tot, perquè cantar trasbalsa. La veu no deixa de ser el nostre instrument més natural i més vulnerable, i quan canto les emocions no hi ha cap escut protector. Ara bé, deia el poeta Joan Brossa que hi ha cantants i microfonistes, i jo soc microfonista".

Pel que fa a la diferència entre el músic i el cantautor, **Soler** també te clars els conceptes. "Per fer una cançó bonica no cal ser músic, però per ser un bon músic sí que cal haver estudiat, haver-se preparat i format en l'ofici. En aquest sentit, un músic pot fer cançons, però un que no s'hagi format ja sigui de manera autodidacta o acadèmica en un instrument i amb els codis del llenguatge musical no pot fer música. Al llarg de la meva carrera he fet poques cançons, potser un 30% en relació a un 70% de temes instrumentals. Ara bé, tinc molt clar que una cançó va directa

a la gent, mentre que la música instrumental és més abstracta i és el públic qui l'ha d'anar a buscar", considera.

Video: <https://www.youtube.com/watch?v=IAJZZYxkldI>

Pel que fa als cantautors amb qui ha treballat, el vincle establert ha estat diferent amb cadascun. "La primera vegada que vaig tocar amb **Ovidi Montllor** va ser el 1968, dirigits per **Enric Gispert**, i vam connectar de manera molt especial. I quan ens vam retrobar el 1974 ja va ser per tota la vida perquè tots dos ens sentíem un sense deixar de ser nosaltres mateixos. L'**Ovidi**, igual que **Léo Ferré**, era dels que t'escoltaven mentre tocaves i t'empenyien a créixer i a fer més solos. Sempre em deia "com més sucre, més dolcet".

En canvi amb **Pau Riba** la cosa era ben diferent. "Més que cantant, era un poeta que feia unes cançons precioses. La música no és que li fes nosa, però no necessitava un treball tan acurat com sí un acompanyament just que subratllés la seva melodia". I també té un record molt especial del senzill "Jo em donaria a qui em vulgués", que va gravar **Om** amb **Maria del Mar Bonet**: "Fins i tot hi havia un orgue Hammond que va ser realment espatarrant. Recordo que en un primer moment no se'n sabia avenir, però amb el pas del temps tots dos coincidim que és una petita joia".

Video: <https://www.youtube.com/watch?v=CmYXze1hoSg>

Pel que fa a la formació com a músic, **Soler** té molt clar quins han estat els seus referents més enllà de la dedicació tècnica i acadèmica. "Quan tenia 11 o 12 anys vaig descobrir el disc *Kind of Blue* (Columbia, 1959) de **Miles Davis**, que per mi va ser una autèntica revelació. Vaig aprendre els secrets de la improvisació, de la tonalitat i de la calma; l'economia de notes i la idea del menys és més. Va ser el meu autèntic Conservatori, tot i que la lliçó més important va ser agafar el camí per ser un mateix. No canto ni toco com els millors, però són la meua veu i el meu so. La meua personalitat és el que preval, i amb ella les meves arrels i la meua identitat."

Respecte a l'escena actual, el músic se sincerava: "Hi ha una fornada de músics que toquen increïblement bé, millor que cap de la meua generació, amb una tècnica i una precisió impecables. Però en molts casos els seus patrons són un calc del jazz nord-americà i jo, llavors, prefereixo escoltar els originals. De fet, soc el primer que bec de les fonts de la música clàssica, la nord-americana, la grega o l'índia, però tot el que absorbeixo, millor o pitjor, ho passo pel meu sedàs de catalanet que viu en aquest racó de món envoltat d'un paisatge sonor i físic propi. No toco flamenc, ni blues, ni tarantel·la, ni sirtaki, ni ragues orientals..., el que faig és segurament pitjor però és meu. Sempre he estat conscient que no tenir una etiqueta és un problema per al mercat, però per a mi és un orgull", sentència.

Toti Soler Foto: Arxiu Toti Soler

En aquest sentit, **Toti Soler** recorda que el disc que precisament va suposar un relançament de la seva carrera va arribar de la manera més inesperada. "Venia de la travessa del desert de la dècada dels vuitanta i havia publicat el meu darrer treball, *Supernova* (Diapason, 1988), a Alemanya gràcies al finançament d'uns amics austríacs. Un temps més tard a Suïssa vaig obtenir els recursos per enregistrar i publicar *Lydda* (El Paso Records, 1994). La companyia francesa Harmonia Mundi va decidir, a través de la seva filial a Barcelona, distribuir-ne dues-centes o tres-centes còpies pel país, i al cap de pocs mesos em van comunicar la distinció com a Disc Català de l'Any". Així mateix, amb motiu dels 50 anys de trajectòria, el guitarrista va rebre el Premi Enderrock d'Honor 2015.

Sens dubte, si filéssim prim es podrien establir certes analogies entre el repertori poètic i estètic del nou disc seguint la fórmula precisament del mític *Liebeslied* cinquanta anys després -poetes amics, poemes xinesos, versions de clàssics...-, no hauríem de ser primmirats si volem animar **Toti Soler** a seguir mirant sempre endavant.